

УКРАЇНЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки.

Ціна 20 гр.	Виходить що-неділі. Адреса редакції й адміністрації: ПУЦЬК на Волині. Алеї Б. Хмельницького 70
----------------	--

20 гр. Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Рукописів не звертається. — Оголошення після умови
Непідписаних дописів не приймається

Могила учителя Федоса Орзндаренка.

в якому міститиметься виборчий ординація до сойму і сенату, пояснення, якізівки, вразки рекламацій спротивів та жалоб і всі виконавчі розпорядки, що відносяться до виборів. Ціна тільки 50 гр. Замовлення і гроші слати на адресу: Володи. ир Целевич, Львів, вул. Костюшки ч. 1 А. II. п.

Що ж то за нова політика, яку взявся вести дехто з тих людей?— Як видно з їх цілїсї поведінки, що кидається нам в очі вже від довшого часу, і як сформульовано її у згаданій передовиці „Укр. Ниви“, ця політика має бути слїдуюча: „не можна жити—кажуть вони: тільки негуванням, а мусить ще бути й програм позитивний“, бо „політика негування не тільки не давала українцям жадних здобутків, а ще й поставила їх в позидію добровіль-

1923 р. в с. Мокрому, Дубенського повіту, помер Б. учитель місцевої народної школи Федос Орендаренко. За велику працю на вишній народній, яка підірвала його слабі сили, за нещодавнє освідчення, вдячні селяне поховали його коло своєї церкви і на могилі поставили хрест-пам'ятник. Вміщуючи тепер фот. графію деї могилі, ми хочемо тим вишанувати пам'ять Ф. Орендаренка, а де-кому з громадян с. Мокрого пригадати, що не по тій дорозі вони тепер йдуть, по якій їх правдиві незабутні іх учитель-наці вадист.

Отже, ясно, точно й зрозуміло... Панове, що „обовязком своєї державницької честі“ рахують кінечність своєї „інтервенції в справі занепадаючих (як вони пишуть) північно-західних земель“, домагаються лише одного: одержання від уряду елементарних громадянських прав, полегкостей характеру національного, головне ж — можливості осягнення господарчої платформи, після чого наблизиться й можливість здійснення і національно-територіальної автономії... Навіть не тієї автономії вони домагаються зараз, безпосередньо, як певної платформи для господарчого розвитку української землі й українського народу. Ні, на туку

Сміливість вони собі не можуть дозволити. Національно-територіальна автономія в їх політичній програмі стоїть аж на кінці, як щось дуже далеке. Ясно! Думка тьорновських банкрутів (вживаємо вираз „Укр. Ниви“) навіть так далеко сягнути не може, як національно-територіальна автономія всіх земель під Польщею сущих, не сміє навіть домагатися реалізації того, чого не так давно вимагали від польського уряду польські соціалісти, що внесли проект автономії не тільки для північно-східних, але й всіх західно-українських земель. Через те то так поспішно „Укр. Нива“ не зачітає справи Галичини і Холмщини, як чогось забороненого навіть для теоретичного обговорення. Через те ж то на сторінках „Укр. Ниви“ так часто обкидається болотом всіх немилих їм осіб, які не дивлячись на своє „москальське філіство“ й чорносотенство“ в минулomu, все ж таки для свого сучасного політичного програму мають рамці більш й ширші, ніж наші нові політики. Словом, тепер для нас ясно все: на свої питання ми дістаємо відповідь вичерпуючу. Панове з „Україн. Ниви“ тільки для „красного слівця“ називають себе сто процентовими націоналістами і пишуть про „імпондерабільні“, закидаючи другим загублення національної честі. Самі ж, не оудучи нічим особливо важним, змушені (хіба що вимогами шлунка), порушити найголовніше з тих „імпондерабільних“, а саме вимогу національної честі—триваги на державно-соборницькій позиції.

Після цього також зовсім ясно, що з такими „націоналістами“ нам не по дорозі і яким би великим культурним надбанням для наших бідних інтелігенцією земель вони не були, яку би „творчу силу“ не уявляли, ми, „збанкротовані політики“ Волині, Холмищини і Підляша, разом з галичанами (серед яких — думаємо — взагалі культурних і зосібна фахових людей знайдеться все таки

більше, ніж серед наших емігрантів) будемо поборювати ту політику. Будемо її поборювати, бо свідомі того, що ця політика є такою-ж чужою для нас і шкідли-

вою для нашої справи, як і політика Сельробів. Це є та сама політика, тільки з другого кінця.

*Вирвм з корнем ту королю,
Що з малого грїх великий робить,
Що нечійно брата братомобить,
Щоб засїсти з ворогом до столу*
І. Франко.

Значіння й причини виборчого блоку національних меншостей.

Виборчий блок національних меншостей в Польщі не новина. Такий блок був вже під час виборів 1922 року. По правді кажучи, те тепер не требаби й писати про то, чи той блок для нас корисний чи ні, чи він потрібний, чи ні. Все це докладно обговорено й доказано ще в 1922 р. Від того часу нічого не змінилося, осталися всі ті самі причини, які довели в 1922 р. до блоку, той блок доказав свою корисність, а то й konieczність для всіх нац. меншостей, і тепер здавалосьби, остається тільки відновити його й тільки. Проте, як бачимо з преси, новий блок стрінувся не тільки з нападами з боку польського, але й з боку деяких груп нац. меншостей, в тому числі і деяких груп українців.

Чому на блок нападають поляки—це зрозуміле. Відомо, що в Польщі є більше як третина не поляків, отже й стільки повинно би бути їх представників у соймі й сенаті. Виборча ординація так зложена, що нац. меншості вже у ній покривдені, бо на один голос поляка припадає півтора а то й два і три голоси українців. Колиж всі нац. меншості підуть до виборів, кожна з окрема, то в соймі заледви, чи буде одна четверта їх представників. А блок дає нац. меншостям таке представництво у соймі, якого дуже не хочеться полякам. По друге—блок нац. меншостей це дуже неприємне свідомство для Польщі за границею. Во він показує, що справа нац. меншостей в Польщі, яка є забезпечена міжнародними трактатами, стоїть зле, а польські закони у цій справі є тільки законами на папері. Ясно, що такий блок треба розбивати.—Колиж на блок нападають самі нац. меншості, то це що найменше незрозуміле. Звичайно—не береться тут в рахунок тих, що їм заплачено за те, щоби вони розбивали блок. Тут все ясно.

Треба знати, що теперішній блок нац. меншостей буде з певністю останнім блоком. Теперішню виборчу ординацію складено навмисне так, щоби дати при виборах як найбільшу перевагу полякам. Творці ординації не припускали, що можуть з собою зговоритися й українці й білоруси й німці й литовці й навіть жиди. Вони думали, що всі користь з блокування матимуть самі поляки. Але у 1922 р. побачили, що палиця має два кінці. І вже в останньому соймі праві польські кола намагалися за всяку ціну змінити виборчу ординацію, щоби не допустити знов до блоку нац. меншостей, з окрема, щоби не допустити, щоби з Волині не було ні одного посла поляка. Звичайно—слідуючий сойм безумовно відразу подумає про виборчу ординацію, змінить її, а тоді не виключено, що в скорім часі матимемо нові вибори вже на підставі нової ординації, в якій блоку будуть неможливі. Отже тепер остається нам в останнє використати теперішню виборчу ординацію, щоби провести як найбільше послів нац. меншостей, які не допустять до того, щоби ще й далі обкрадувано наші права.

Користи з блоку в 1922 р. очевидні. Всі нац. меншості, що входили в блок, а з окрема ми українці досягли того, чого бажали. Колиж тепер дехто вказує, що в нас, приміром, були погані послі, то цеж і дурень скаже, що тут блок ні при чім. Яких кандидатів ми поставили, такі й вийшли. А що між добрими найшлися і погані, то трудно. До виборів 1922 р. в нас майже не існувало громадське життя і на ті умови вибіра-

лось тих, які видавалися найкращими. Вони такими й були, чого доказує цілий перший рік існування Українського Клубу і дальший брак громадських робітників на Волині. А що пізніше почали розбиватися, сваритися, а декотрі зовсім відійшли від тих засад, які голосилося під час виборів, то це наслідки тяжких умов, слабого характеру окремих послів і ворожої акції серед послів, на яку деякі зловилися. Тепер же за нами слава Богу 5 літ сякого-такого громадського життя; тепер вже виявили себе і ті, що поклоняються червоній Москві і ті, що сидять на ласці панів, як теж і ті, що помимо найбільших труднощів виконують чесно свій обов'язок перед громадянством. Тепер є вже більше даних за те, що народ у своїм виборі не помиляється і поставити на листу таких людей, що не зрадять його інтересів для власної користи. Звичайно—тоді й з блокової листи вийдуть такі послі, яких народові й потрібно.

Що блок нац. меншостей має величезне значіння, про це свідчить найкраще той крик, який знявся на самі чутки про можливість його створення. Коли тільки появилися чутки, що має повстати блок національних меншостей, польська преса, і то ніби поступова, т. зв. „санацийна“, так закричала, що аж польська ендеція роти пороззявляла. Наведемо тут кілька голосів.

„Епока“: „Що-ж то ховається під тою назвою (шіснадцятка), яка для чужинця є зовсім незрозумілою, а в кожного поляка без різниці переконань, викликає однакове почуття—почуття обурення й ненависті“... „Шіснадцятка“, відома з попередніх соймових виборів, не є звичайним виборчим блоком, що повстає на ґрунті спільних господарчих, культурних чи політичних потреб; вона є заговором проти держави створеною і підтримуваним з зовні“... „Чи не знають вони (жиди), що стремління українських

і білоруських політиканів, навіть тих, що відхрещуються від більшовицьких впливів, є що найменше сепаратизм? Чи в інтересі жидів... йти з ними? ... відновлювання „шіснадцятки“ не можна інакше розуміти, як новою атакою на польську державу всіх нац. меншостей. Також державні влади муситимуть витягнути з того консеквенції по відношенню до всіх складових частин цієї спілки. А передовсім відповідальність спаде на жидів“.

Майже те саме пише і „Кур'єр Поранни“ і „Глос Правди“. Пізніше й самим їм було ніяково, що дописалися до такої чорносотенщини і трохи притихли. Але вже після вступного закінчення блоку читаємо знов у новій газетці, що почала виходити в Варшаві, мабуть виключно на час виборів,— „Жули Експрес Ночни“:

„Створення блоку національних меншостей до зближаючихся виборів сталося dokonаним фактом. Національні меншості—українці, білорусини, литвини і німці, котрих в'яже спільна ідея відірвання частини краю від Польщі і прилучення їх до сусідніх держав, спряглися до виборів і провадять агітацію під гаслом боротьби з польськістю. Що-ж одначе роблять жиди в тім товаристві?.. Розсіяні більш-менш рівномірно у всіх частинах Річпосполитої, співпрацюючи—як елемент переважно купецький—з населенням польським, що з населенням тим від віків співживе—чого-ж можуть шукати в компанії порішених ворогів теї людности і польської держави?.. Не може-ж бути сумніву, що жиди заінтересовані є в щасливім розвитку польської державности, бо-ж тільки такий розвиток в долученню з оживленням господарського темпу життя—може їм дати добробут і задоволення! Тимчасом зложення підпису пана Грінбаума під анти-польським пактом спільно з пп. фон Гассбахом і Левицьким—можемо визнати лише як акт без-

зглядно документуючий вороже відношення до польського громадянства і польської держави. Мало-польські (галицькі) жиди на щастя для себе—не далися омотати сіткою грінбаумсько-гассбаховських інтриг і підуть до виборів самостійно; і хоч польські сторонництва будуть—річ зрозуміла—боротись з ними в виборчій акції—то одначе боротьба та не буде позбавлена куртуазії шо-до противника, котрий заховався як джентельмен. Але що-до грінбаумського блоку боротьба мусить бути безпардонна. Провокація викликати мусить однаково сильний відрух протесту в цілїм польським громадянстві—без огляду на партійну орієнтацію... Жидівські купці надумуються ще, що зробити. Нехайже—у власнім інтересі, добре надумуються, поки приступлять до антидержавної компанії“.

Що-ж тут до цього додавати? Що тут говорити про те, як до цієї справи ставитися польська чорна сотня, коли „поступові елементи в звязку з блоком обдирають нас з гідности й чести, весь народ платними агентами обзивають?—Отак ставляться вони до блоку нац. меншостей, і рівночасно, може й не хотючи, виявляють найкраще, яке то величезне значіння має блок здорово думаючих національних меншостей.

На те дістають слушні відповіді від представників нац. меншостей. Навіть прихильні їм жиди кажуть їм виразно, що причиною створення блоку нац. меншостей є самі поляки, які своєю політикою по відношенню до нац. меншостей примушують їх йти разом, блокуватися, щоби боронити своїх прав. Отже не українці, чи білоруси, чи жиди, чи хто инший творить блок нац. меншостей, а творить його спільна кривда всіх нац. меншостей, яка лежить в основі виборчої ординації.

Дуже добру оцінку блоку нац. меншостей дав незалежний литовський орган. Але про це иншим разом.

„Політика є проявом змагання сил суспільних, є проявом боротьби за життя вищого порядку“.

ЦІКАВА „ІНТЕРВЕНЦІЯ“.

Весь наш народ знає дуже добре, що це таке—інтервенція. Тих „інтервенцій“ від 1917 року бачили наші українські землі чимало, а кожна вилазила нашою народові боком. Проте, ще й сьогодні у нас чимало таких, що „інтервенції“ їм спати не дають і чекають її одні зі Сходу, щоби вивольила нас зпід Польщі, а другі з Заходу для визволення українського народу зпід червоної Москви. Та нещаслива „інтервенція“ закоринилася в душах слабодухів, які стратили віру в силу свого народу і покладають надії на силу чужу, яка визволить той „бідний, нещасливий“ український нарід;—привічує вона ясною зіронькою і тим, що тільки при допомозі чужої сили надіються на те, що доберуться до проводу того „вещасливого“ народу, ну—і разом з тим до тепленького життя. Хто любить свій нарід, хто його знає, хто вірить у його силу, хто не сліпий і бачить, як визволялись маленькі народи в світі, той не думає про чужу інтервенцію для 40 кілька мільйонного народу. Хто знає, чим пахне всяка „інтервенція“, чого то світові хижаки такі ласі на всяку „інтервенцію“, той не побажає для свого народу нового ярма, нової неволі. **Волю треба кувати власними руками.** Але це так між инш.

Наближаються вибори до сойму й сенату. Здавалось би—така собі звичайна справа, що мова про

якусь „інтервенцію“ булаби тут смішною. А отже й тут вирвалася як Пилип з конопелі „інтервенція“. І причини, які ніби вимагають тієї „інтервенції“, точнісінько такі самі, які висувають слабодухи, або політичні спекулянти, доказуючи потребу „інтервенції“ на наших землях в державному об'ємі. Ось почитаєте:

„І тому, спостерігаючи на обрії українського громадського життя цих політичних кондотерів з одного боку, а з другого—пасивні, малосвідомі, неосвічені народні маси, на яких тяжило й тяжить ще прокляття вікової неволі, ми перед власним сумлінням мусимо ствердити, що наша інтервенція в справі занепадаючих північно-західних земель є обов'язком нашої держави—нижньої честі“.

Отже пише не хто, а писакі з варшавської „Української Ниви“, яким „інтервенція“ в голові помішала. Хто-ж такі оті з „державницькою честю“, як вони пишуть, —куди вони лізуть зі своєю „інтервенцією“, кому й на віщо вона потрібна?

Ото в 1922 році наш народ на північно-західних землях ставав перший раз до соймових виборів. Тоді ніхто з наших „приятелів“ наді не подумав про яку небудь „інтервенцію“, бо занадто були вони всі певні, що наш народ не дозрів ще до того, щоби розуміти, що то таке такі вибори, і—звичайно—нічого боятися, щоби він „випував якусь неприємну штуку“; без всякої „інтервенції“ накинє собі,

мовляв, шнурок на шию. А на ділі вийшло те, що той „недозрілий“, „малокультурний“ і сякий і такий волинський „людек тутейши“ полисався краще, як „висококультурні“ мешканці Польщі з заходу. Як один муж пішов до виборів тільки за своїми кандидатами і тільки й своїх людей післяв до сойму. Інша річ, що не всі попались добрі, але ж не вина в тім народу. Ну—а вже, коли народ раз так вивязався зі свого завдання, то вдруге це піде легше і краще. І ото тепер додумались „приятелі“ до того, що потрібна така „інтервенція“. Отже при теперішніх виборах вже матимемо оту вимріяну, спасенну, як собі політичні спекулянти думають, „інтервенцію“. За „інтервенцію“ взялася варшавська „Українська Нива“ зі своїм „табором націоналістів“.

Поки не запахло посольськими мандатами, то „Укр. Нива“ виляла хвостом на всі боки і замазувала людям очі своїм „беззглядним націоналізмом“, „державництвом“ і т. д. Чи вірив їй хто чи ні, але її не зачіпав. Шкода було часу і труду на сперечання, тим більше, що кожний свідомий читач добре теє знає, що у свій час сама „Укр. Нива“ виявлять, хто вона й на що вона. І дійсно—„Укр. Нива“ тепер одним махом зірвала заслон, якою прикривалася, та виявила і сама чваниться своїм правдивим противним обличчям. До своєї засади, яку вже досі пізнав навіть слабенський читач: „хвали мене моя губонько, бо люде не хочуть“, додає тепер ве-

лики кличі, великі заголовки статей. І остання програмова виборча передова стаття „Укр. Ниви“ (4, XII 27. Ч. 66 67) починається таким великим заголовком: „На сторожі прав Нації“.

У згаданій програмовій статті „Укр. Ниви“ ні на крок не відходить від своєї засади самохвальби і ви бачите там і „державників“ і „соборників“ і „ідеалістів“, „романтиків“, „лицарів духа“, чисті руки, національну честь, гонор і т. д. і все це ніби властивості тих, що до нас ідуть з „інтервенцією“. Маєте там далі і подрібно в 10 точках вичислені „благодати“, які народкові має принести та „інтервенція“, читаєте там врешті он що:

„І нині, як Укр. Нива“, так і українські націоналісти стоять беззглядно на ґрунті цієї національно-господарчої платформи, здійснення якої наблизить нас до національно-територіальної автономії північно-західних українських земель“. — (Галичина сама про себе подумала.).

І це називається „на сторожі прав нації“? На сторожі ласкавого панського хліба це називається!

Але зараз під цим читаємо: в тій же „Укр. Ниві“ дослівно так: „Отож „Укр. Нива“ хоче бути й надалі органом незалежної національно-державницької (!) думки, дати можливість скупитись всім здоровим, творчим і волевым силам українського громадянства; хоче бути тою трибуною, з висоти якої лунатиме чесне й творче слово в оборону прав нації й громадянина; хоче лишитись вірною жовто-блакитному прапору, на якому видніє український тризуб, під яким боролися наші предки й наше покоління, що кровію найліпших своїх синів здобуло право на святість цього прапору; хоче й буде твердити, що без морального оздоровлення українського громадянства не може бути досягнуто й національно-державних ідеалів“.

Ні, так безсоромно можуть писати хіба тільки помішані на „правдивім редакторстві“ люди, які уявляють собі, що поза ними є лиш

„українська спантелічена юрба“.

(Укр. Нива“ Ч. 66-7) Гидко читати! Коли би хтось був навіть найделікатнішою людиною в світі і навіть для ворога находив вираз чемності, то з певністю, як українець, з огидою сплюне на те, що писак „Укр. Ниви“ осмілюються виписувати під такими заголовками і гаслами, як в попередніх числах. — На позір перед Володимирським Тризубом, або тепер — „На сторожі прав Нації“. Дійсно — о, Господи, скаже: вибав нас від таких приятелів, — від такої „інтервенції“. Во чого-ж їм тоді треба над Дніпром, де більшовики здійснили вже їхню мрію і надали Україні оту саму автономію? Чому-ж вони туди добро поживати не ідуть, а тільки тут „інтервенцію“ задумали?

Але дуже помилявся би той, хто думав би, що ця цікава „інтервенція“ сягає хочби до отой дивоглядної автономії. Тут просто ходять про одні тільки вибори. Ходять про те, щоб перевести вибори так, як цього треба хлібодавцям писак з „Укр. Ниви“. Та „інтервенція“ потрібна на те, щоб розбивати єдність нашого народу при виборах, щоб він знов не пішов до виборів так дружно, як у 1922 році. А кричала „Укр. Нива“ про укр. націоналізм, про державність, соборність, чисті руки, гонор і т. д., щоб краще закрити дійсні заміри „пославших її“ — насаджувати на наших північно-західних землях нову хруняду.

Надійтеся, писак з „Укр. Ниви“ на успіх своєї „інтервенції“. Будете його мати, але тільки на варшавському ґрунті і то тільки — до виборів.

Гр. Гл.

**„Свободу треба добути
сильним, чинним духом, бо
як би вона впала з неба,
як небесна манна, то той
„невизволений“ дух не знав-
би, що з нею робити“.**

Від Української Парляментарної Репрезентації.

Дня 26 листопада ц. р. відбулось останнє засідання Українського Клубу, на якому голова Клубу пос. Хруцький зробив огляд 5-літньої діяльності Репрезентації. В дискусії, в якій взяли участь майже всі члени Репрезентації, підкреслено всі позитивні й всі негативні сторони життя і праці Репрезентації. На підставі досвіду з минулого намічалось там і певні дороги для майбутнього. Вкінці Президія предложила проєкт відозви Клубу до виборців, який прийнято. У цій відозві „Укр. Парляментарна Репрезентація в коротких словах з'ясує ціль, з якою народ вибрав своїх представників до союму й сенату, боротьбу тих представників за права народу і наслідки тієї боротьби, а вкінці, віддаючи народові отримані повноваження, закликає витривати у боротьбі. — Та частина представників народу, що витривала на своїх позиціях згідно з волею народу, по мірі своїх сил, гідно виконала своє завдання.

Вибори до союму 4-го, до сенату 11 березня 1928 р.

Вже оголошено декрет підписаний президентом Мосціцким, прем'єром Пілсудским, мін. внутр. справ Складковским і міністром судівництва Мейшто-

вичем, яким призначаються вибори до союму на 4-го, а до сенату на 11-го березня 1928 р

Як повстають виборчі комісії?

Повітовий староста негайно по оголошенні виборів скликає засідання союмки, чи мійської ради для вибору членів комісії та їх заступників. Представники гмін для виборів комісії запрошують старосту прийняти за 4 дні перед днем виборів тієї комісії; а кожному разі вибір мусить відбутись до 17 грудня 1927 р., а в протилежному разі голова окружної виб. комісії сам назначає бракує членів комісії, які виконуватимуть свої обов'язки до часу правомочних виборів членів; про таке визначення мусить бути негайно оповіщено в окрузі через спеціальне умотовження оголошення.

Члени комісії вибираються картками; хто одержить найбільше число карток, той стає членом комісії; в разі рівності голосів староста тягне лотом, який рішає про вибір члена. Предсідник оголошує присутнім про вислід виборів, а протокол засідання пересилає негайно голові окружної виб. комісії. Протести на неправильність виборів можна вносити до голови окр. виб. комісії до 19 грудня 1927 р.; протести ті розглядатиме сенат окружного суду в складі 3 суддів. В разі уневажнення виборів визначаються негайно другі вибори, а до часу нових виборів урядують вибрані під час перших виборів чле-

ни. Найпізніш 19 грудня 1927 р. голова окр. виб. комісії оголошує склад тієї комісії в воєвідському Дев. Урядовім (арт. 20).

Обоводова виборча комісія складається з голови і 4 членів. Голову призначає окр. виб. комісія на першому своєму засіданні. Одного члена комісії та його заступника призначає адміністративна влада I інстанції (староста), а решту 3 членів та їх заступників вибирає рада гміни тої гміни, де міститься виборче помешкання обоводової комісії, а де немає гмінної ради, то комісію вибирає загальне зібрання солтисів сел, що входять в склад гміни, а в Галичині членів визначає урядовий комісар на підставі внесення прибічної ради. Голова й члени обовод. комісії повинні бути

виборцями обоводу чи гміни, до якої належить обовод; оскільки йде про члена, якого визначає політична влада, то в разі konieczности той член, за згодою окр. виб. комісії, може бути й не виборцем обоводу.

Для виборів 3 членів комісії представники гміни скликає гмінну раду (гміниве зібрання) найпізніш 20 грудня 1927 р. Вибір відбувається картками так, як і при виборах членів окр. комісії (див. арт. 20). Про вислід виборів представник гміни негайно повідомляє голову окр. виб. комісії. Коли таке повідомлення не прийде до готови окр. виб. комісії 23 грудня 1927 р., то окр. виб. Комісія сама призначає 3 членів та їх заступників; ті члени урядують до часу докінчення виборів гмінною радою (арт. 22).

Вільно відбувати передвиборчі збори.

З хвилею розв'язання законодавчих установ, себ-то від 28 листопада, ввійшли формально в життя постанови закону про збори. Отже від 28 листопада аж до покінчення виборів є повна свобода в справі відбування передвиборчих зборів як прилюдних так і довірочних і не треба повідомляти про них старостів або поліції. Зголошувати треба лише збори, що мають відбутись під голим небом або на прилюдних місцях.

Виборчий календар.

пів в 3 примірниках.

2 січня 1928 р.

Обоводова виборча комісія складає списки виборців до публичного перегляду.

15 січня 1928 р.

Останній день вилонення списку виборців до перегляду.

16 січня 1928 р.

Остаточний термін внесення реєстрацій до обоводової виборчої комісії проти поминання в списі, або вписання кого небудь, що не має права.

22 січня 1928 р.

Остаточний термін оголошення спротивів проти реєстрацій про викреслення зі спису.

24 січня 1928 р.

Зголошення державних кандидатських лист.

1 лютого 1928 р.

Кандидати з державних лист складають голові виборчої комісії заяви про згоду на старання про мандат і ствердження, що вони вважають себе за обов'язкових польських та мають право вибирати.

3 лютого 1928 р.

Генеральний виб. комісар оголошує в „Моніторі Польським“ державні листи кандидатів.

Зголошення окружних лист кандидатів.

9 лютого 1928 р.

Голови окружних виборчих комісій складають остаточно затверджені списки виборців до публичного перегляду.

11 лютого 1928 р.

Кандидати з окр. лист складають голові окр. виб. комісії оспівчення про згоду на старання про мандат і ствердження, що вони вважають себе за польських обов'язкових та мають право вибирати.

13 лютого 1928 р.

Останній день вилонення остаточно затвердженого списку виборців до публичного перегляду.

21 лютого 1928 р.

Окр. виб. комісії доставляють обовод. виб. комісіям афіші з листами кандидатів для розклеєння.

4 березня 1928 р.

Голосування до Союму.

7 березня 1928 р.

Засідання окружної виборчої комісії для встановлення наслідку виборів до Союму.

11 березня 1928 р.

Голосування до Сенату.

14 березня 1928 р.

Засідання окружної виборчої комісії для встановлення наслідку виборів до Сенату.

Нова оскілковщина.

Читачі „Укр. Ниви“ не раз здивали плечима, коли у ній з числа в число на всі лади відмінялось ім'я п. директора Олександра Ковалевського, який на сторінках „Укр. Ниви“ виріс на правдивого героя сучасної Волині. Пояснювали собі це в більшості слабкістю п. Всеволода Розумовського до особи п. Ковалевського. Справа виявляється тільки тепер, коли наблизилась вибори до союму. Довідаємось, що пан директор після отой підготовки в „Укр. Ниві“, приступив до „великого діла“: організує на зразок неб. Оскілка єдиноспасемий „Національний Союз“, який має всіма силами поборювати підчас виборів блок національних меншостей і натомість об'єднаними силами місцевих поклонників п. директора без різниці на національність (балакали п. директор вже й з жидами, яких страшно

ненавидять в блокові) форсувати до союму п. директора. П. директор О. Ковалевський розіслав по всій Волині а то й поза Волиню запрошення на нараду, яка відбудеться 17 ц. м в Ковлі, де й має бути зорганізований отой „Національний Союз“. Коли п. дир. О. Ковалевський аж так далеко забувся, що в погоні за мандатом йде на нову Оскілковщину, то не думаємо, щоби пішли на це люде трохи більше зріновані. Треба надіятись, що й на тій нараді найдуться люде, які не будуть чекати аж на голос ширшого громадянства, а самі скажуть п. директоріві: „тримай бики“!

„Партія і „patria“ (батьківщина) для багатьох це — одне й те саме; адже ціла ріжниця полягає лише на переетавленні двох букв“.

Що діється в світі.

Литва і Польща.

Конфлікт поміж Литвою і Польщею, який розпочався ще в 20 му році і тягнеться до нині, який вважається великою небезпечкою для миру на Сході Європи, отже і для миру в цілій Європі, бо вже кілька разів мало не doprowadив до справжньої війни межі Литвою і Польщею, цей конфлікт тепер перенесено до Женеві, де Ліга Націй вже має його поладувати безкровно. Конференція Ліги вже розпочалась 5-го грудня. В ній бере уділ представництво від 26 держав. На конференції представник Англії Чемберлен має виступати в ролі арбітра, себто примирителя.

Тепер (коли пишуться ці стрічки) поки що йдуть вступні наради в цій польсько-литовській справі поміж представниками великих європейських держав, які — якщо тільки узгодять свої погляди, то справу вирішать остаточно. Як подали

газети, вже над польсько-литовським конфліктом нараджувались представники Франції і Німеччини (Бріан і Штрессман). Вели також поміж собою розмову на цю дражливу тему Штрессман з Литвиним (предст. Світів). Має приїхати до Женеві також і польський прем'єр, марш. Пілсудскі.

До Женеві виїхав і литовський прем'єр Вальдемарас, якого називають фактичним диктатором Литви. Вальдемарас зі всіх дотеперішніх литовських прем'єрів може найбільш непримиримий по відношенню до Польщі і тому тепер за його урядування польсько-литовський спір набрав особливого загострення, при чім Вальдемараса підтримують всі литовські партії крім сою. демократів. З другого боку Вальдемарас, як вірять польській пресі, має ніби дуже багато ворогів в краю і навіть деякі газети писали здогади, що в Женеві Вальдемарас

уже не поверне прем'єром, бо до його повороту в Литві буде переворот, який скине уряд Вальдемараса. — Весь спір йде іза Вильня, яке литовці рахують своїм і домагаються прилучення його до Литви.

Про це вже не раз писалось в нашій газеті:

Спір іза Вильня почався з той хвилі, коли його прилучено до Польщі. Литовці не хочуть з тим ніяк примиритись і весь час рахують себе в ставі війни з Польщею. На цьому тлі повстають непорозуміння і утиски поляків на Литві і навпаки. І останній конфлікт почався з переслідування польських учителів на Литві. Взагалі весь час у тій стороні існував дуже невпевний стан.

І такий невпевний стан поміж Литвою і Польщею триває й досі.

Таке ненормальне становище поміж Литвою і Польщею, таке вічне напруження, що готове кожного часу вибухнути пожежарою війни, оказалось невигідним і для деяких інших держав Європи, а передовсім для Англії. Тепер усім є ясно, що Англія хоче, щоби Польща була сильною. Сильна Польща потрібна їй в її намірах звести на решті поразки з більшовиками. Без спілки з сильним військово державою, сусідуючими з Світами, якою є передовсім Польща, трудно звести отой поразки. А через те, що Литва своєю постійною загрозою „з тилу“ зменшує силу Польщі, то звідси зрозуміло, чому Англія в цьому польсько-литовському конфлікті буде на боці Польщі.

Загальна думка є така, що польсько-литовський конфлікт має бути вирішений прилученням Литви до Польщі на засаді федерації (спілки тих держав). Тоді би зроблено було початок і для вирішення польсько-німецького тертя, бо Польща, доставши доступ до моря через Клайпеду, не мала би великої потреби в Гданську.

Само собою, що проти прилучення Литви до Польщі отверто

виступають Світи. Вони послали протестуючу ноту Польщі підчас т. зв. „віленського інциденту“; вони й тепер в Женеві будуть робити все від них залежне, щоби не допустити до того прилучення, і тільки почування своєї слабкості та загроз внутрішніх неурядків, до яких можуть спричинитися між ними нелади в самій комуністичній партії, можуть стати Світам на перешкоді в їх рішучому виступі проти некорисного для них прилучення Литви до Польщі.

„Міжнародна політика ніколи не кермувалася зглядом на справедливість. Вона є питанням мілітарної й економічної могутності поодиноких держав і їх власних інтересів“.

Арнольд Рехберг

Наради у справі розбродення.

В тій самій Женеві, де тепер представники європейських держав займають справу польсько-литовською, вібралась комісія за для обміркування справи розбродення і підготовки конференції у тій справі на місяць лютий. Особливого значіння ця комісія не мала б (бо не одна така комісія і не один раз уже вібралась), коли б не той факт, що в ній рішили взяти уділ і представники Світів. Вони тут будуть висувати свої міркування щодо розбродення і виставляти свої проєкти. Само собою, що ці міркування і проєкти змагатимуть до того, щоби і після розбродення в їх державі військової сили було все ж таки більше, ніж в інших державах.

Внутрішні неурядки в Світах.

Свіжі депеші донесли, що на Україні виникли великі розрухи. Повідомляється, ніби то відмовились від послуху урядові цілі військові частини. В Одесі — повідомляють депеші — все військо перейшло на бік опозиції і захопило місто. Чи так воно є в дійсності,

Агроном Михайло Гаверленко.

Чого з чехів добрі господарі?

Сучасний стан с.-господарського шкільництва в Чехо-словацькій республіці — в числах.

(Докінчення).

Чеська господарська школа, як висока, так середня і нижча, була в стані реформи від повстання самостійності Ч. С. Р., а року 1918, 28 жовтня *). Зараз майже все шкільництво зреформовано. Висока школа перетворена з трьохрічної академії в 4 річну. (Таборська Ак. перенесена в м. Берно, а в Лібержеві-Дечині там же зреформована). Поступово переходить вона до вузької спеціалізації. Середня госп. школа зреформована, та перетворена з 3-ох на 4 річну. Теж спеціалізована. Нижча с.-г. школа — та майже сама себе вже давно перебудувала, бо вона пристосована до практичних потреб широких мас хліборобського населення.

На підставі статистичних даних на сьогодні Чехослов. Республіка має **).

Територію 140,483 кв. км. населення 13,595 816 душ, а з того припадає:

на Чехію	— 6,670 582 з того хлібор.	2 801,644
на Мораву	2,662 882	1,118 411
на Словачку	3,000 870	1,280 368
Підкарп. Укр.	604 645	233 993
на Шлезьк	672 268	282,52
		5,716,775

Таким чином само хліб. населення, що потребує с.-г. шкільництва, буде 5,7 мільйонів, тобто 42 проц. всього населення. На таку кількість хлі-

боробського населення одних високих господарських шкіл чехи мають 4, а того ж на Чехі 2: Празька техніка в осідком в Празі та в Дечині Ліберді перетворена з бувшої там Академії у високу школу з викладовою мовою німецькою; на Мораву 2: Верпанська висока школа господарська, що перетворена в Таборської Академії, там же й висока Ветеринарська школа теж в осідком у Берні.

Всі високі господарські школи мають час навчання 4-х річний. Належать цілком до компетенції міністерства хліборобства. Своєю метою ставлять: виховувати молодь для різних державно-господарських так і приватних інституцій, як урядовців, вчителів госп. шкіл, добрих приватних господарів, завідувачів різних досвідних установ, та цілком наукових інституцій і глибоку наукову підготовку агрономічної праці між населенням, як в технічному, так теоретичного боку. Високі с.-г. школи мають надзвичайно добре обладнані кабінети й лабораторії до найменших дрібниць модерної с.-г. техніки. Мають досвідно-селекційні поля, великі господарства — ферми, де слухачі відбувають практику. Так прикл. празька с.-г. висока школа має маєток в м. Угржівневед ((Uhrinevec) коло 250 гектарів.

*) Середніх господарських шкіл воіх 26: рілньничих

*) „Zemledelska vychova v Ceskoslovenske Republice“ Dr. Ing. Edward Reich — Praha 1925

з викладовою мовою чеською 11, німецькою 4, лісничих 3—1, садівничих 1—1, спеціальна кооперативна 1, дівочих для госп. 3.

Починаючи з ученого року 1920-21 серед с.-г. школи зреформовано з трьох річних на 4-х річні; а того ж року вони поступово переходять на утримання державне. Всі державні господарські школи обладнані дуже добре, кабінети, лабораторії, ферми, росадники, садки, досвідні поля і т. д. Цілком відповідають сучасним вимогам с.-г. техніки. Мета цих шкіл виховати молодь в напрямі вузько спеціальному, підготувати як доброго модерного свідомого господаря так садівника, городника, лісника, землероба, так добрих госп. вчителів до нижчих шкіл для госп. підняти, кооператорів, інструкторів та керівників різних господарських установ. Тут звернена велика увага на практичну працю учня. Кожний учень повинен виконати всі праці самостійно, як поліві, господарські, так садівничі, а разом кабінетні, лабораторні, семінарські і т. д. Звертається увага, щоб учень проводив працю не механічно, але розумно, з поясненням вчителя та зацікавленням самого учня. Крім того ще існує цілком новий тип підготовки учительського жіночого персоналу до нижчих шкіл для госп. Це ті, що закінчили серед. дівочу школу для госп. підняти, поступують ще на педагогічний семінар на один рік. Для кожної вчительки крім школи обов'язкова дворічна господарська практика. Навчання в школах для госп. підняти 2-ох річне.

*) Нижча господарська

*) Ministerstvo zemed. „Seznam zemledelských škol R. C. S. ve škol. roce 1925/26,

школа найбільш різноманітна. Ця школа надзвичайно улюблена хліборобським населенням; майже кожного господарства хоч один представник закінчив її. Ця школа дуже гнучка, вона пристосована до димог як села так пануючого промислу в краю і т. д.; — разом з тим саме хліборобське населення в переважній більшості утримує її на власні кошти. Вона крім того дуже чутлива, як до вимог ранку, так сучасної с.-г. техніки, а тому вона йде, що називається, за духом часу: сама себе непомітно реформує, доповняє чи навіть міняє й назву; — приклад: рілньничо-молочарська, рілньничо-льнярська, рілньничо-винарська, одні предмети додає, другі зменшує в залежності від місцевих умов.

Подаю тут в загальних рисах її відмінні. 1. Рілньничі школи, — їх є 33 школи, з них викладовою мовою чесько-словацькою 23, німецькою 7, мад'ярською 1, польською 1, українською (rusinská) 1. Це тип школи трохи підвищеної; власне трохи більше навчального року, тобто 9 і пів місяців йдуть теоретично-практичні виклади і курс навчання 2 роки. Мета школи виховати свідомого самостійного господаря для середніх чи дрібних господарств, як теоретично, так практично (головне практично), розібратися не тільки у явищах природи, але й у модерних с.-г. машинах, також рядкові та різні господарських організаціях. Сюди приймається селянська молодь, що закінчила початкову школу від 14-20 р. Школи мають гарні господарства, добре обладнані шкільні кабінети та лабораторії, навіть муз. (рілньні збірні рослини, шкідників, комах та господарських зварядь).

*) Statní urad statistický—Praha 1922 — „Zemledelske školy a lidove školy hospodarske“

**) Ing. Dr. Vlad mlr Stein: „Zemledelska škola ve službach zemedelce“, Praha 1927,

чи не трудно сказати. Знаємо, що часто навіть повідомлення з „найпевніших джерел“ okazуються неправдивими. Але одно можна сказати з певністю, що той роадом, який стазя в комуїстичній партії, що та боротьба, яка розвивається поміж сталінцями і троцькістами, свідчать про те, що ціла система більшовицької держави переживає велику кризу, яка мусить скінчитися її упадком.

Німецько-польські торговельні перемови.

Від довшого часу поміж Німеччиною і Польщею ведуться перемови про усталення нормальних економічних стосунків. Кожен раз ті перемови ні до чого не приводили. Як кажуть міродайні чинники, на цей раз перемови мають закінчитися позитивно для обох сторін.

Брати білоруси і за свою мову дбають.

І білоруси як і ми, заворушились і переводять шкільний плесбісцит з домаганням білоруської мови в школах та масово складають декларації. „Т-во Білоруської Школи“ в Вільні звернулось до митрополита Діонісія з рішучим домаганням введення в віленській духовній семінарії білоруської мови, як викладової. — Національна свідомість серед усіх поневолених народів, як бачимо, зростає, а з тим певність в конетну перемогу в боротьбі за право нації.

На увагу членам громадських (гмінних) рад Крем'янецьчини.

18-го листопада б. р. за чч. 473-486 Рада Т-ва „Просвіта“ в м. Крем'янці звернулася до всіх громадських (гмінних) Рад з просьбою асїгнувати на бібліотеку Т-ва „Просвіта“ по 1000 зол. Рада Т-ва „Просвіта“, звертаючись з такою просьбою, керувалась такими міркуваннями: практика самоврядних органів ще за царської влади промовляла за тим, щоб подібний внесок до громадських Рад зробити. Відомий всім факт, що бувші земства, особливо в часи передвоєнній звертали велику увагу на поширення позашкільної освіти, асїгнючи спеціальні

РОЗУМНИЙ ЗВИЧАЙ

Через ощадність до багатства.

Ощадність у Швеції цінують дуже високо і вживають різних способів, щоб її поширити серед населення. Над містом Штокгольмом кружили недавно літаки, що кидали на землю відозви і шадничі книжечки. Кожна книжечка мала вже посвідку на вплачення 5 корон. Хто знайшов таку книжечку, мав право виписати в ній своє ім'я і привласне і так ставав власником 5 корон в касі ощадності. Вибрати цієї суми в касі він наразі не може, але є обов'язаний побільшувати свої ощадності на цю книжечку. Таким способом штокгольмський банк привертає людей до ощадності.

Крім того розділено між учеників по середніх школах 2.000 шадничих книжечок, а на кождо з них уплачено вже згоря 2 корони. Ученики мають даліше складати. По народних школах заведено ще такий спосіб ощадності: учитель має право брати від школяра, що хоче шадити, маленькі вклади по сотикови денно. Ці гроші він перешовує у себе, а як сума зростає до певної грошей дїйде до одної корони, дістає шадничу книжечку на своє ім'я. Це заохочує його даліше шадити.

Чи не можнаби завести цей гарний звичай у нас?

кошти на цю справу. Земства-ж на українських землях ширенню освіти в національних формах надавали дуже великого значіння й були тими справді народними організаціями, що дбали про культурне піднесення нашого народу. Звідси цілком ясно, що й гмінні ради, будучи хоч „куцими“ самоврядними органами, справи самоосвіти нашого народу повинні підтримати, тим більше, що українське населення несе на собі цілий тягар податків. Рада Т-ва „Просвіта“ сподївається, що цей заклик допомогти „Просвіті“ в її позашкільній роботі найде дружню підтримку з боку членів гмінних рад—українців, які, не дивлячись на різні труднощі, причиняться до того, що потрібні гроші будуть „Просвіті“ ухвалені.

Рада Крем'янецької Повітової „Просвіти“.

5 XII. 1927 року.

ДОЩИСИ

Просвітку не дають.

[с. Вел, Фільварки, Крем'янецького пов.]

Наше село дуже було темне, хоч і лежить на великому тракті з Крем'янця до Ямполья. Але в останній час кращі наші громадяне, які бажають, щоб „і в наше віконце засвітило сонце“ заклали читальню. Під читальню відпустили свою хату гром. Євген Теодорович. Виписали книжок, газет і ин. літератури. У вілній від роботи дві почали збиратися люди—переважно молодь—хлопці й дівчата, щоб самим почитати, довідатись і другим розказати, що діється в світі та взагалі свідомішими стати. Деякі почали вчитись своїх національних танців. Але ото 29 травня ц. р. вібралося людей більше число, так що в тісній хатині не могли вміститися і частина переважно молодь, вийшла з хати до стодоли і там почали танцювати. Саме на тих танцях застав їх місцевий комендант поліції з Катербургу з поліціантом і склав протокол за нелегальне зібрання.

Як світ світом стоїть, то віхто з нас не знав, що танцювати в свято хлопцям і дівчатам є „нелегальним зібранням“. І от за таке „нелегальне зібрання“ Євгена Теодоровича, який тільки й винний, що відпустив свою хату під читальню,

крем'янецьке староство оштрафувало на 50 зол. В цій справі п. Євген Теодорович вніс рекурс (відклик) до воєвідства. Може воєвідство і звільнить його від цієї кари, але якби там не було, а поки що він потерпів за справу громадську, за справу нашої „Просвіти“.

Місцевий.

3 праці аматорського гуртка.

(Крем'янець)

27.XI б. р. заходами аматорського гуртка, що існує при Т-ві „Просвіта“, було поставлено „Зімовий вечір“ М. Старицького. Не дивлячись на те, що п'єса хоч побутова, але досить складна, відіграли її не тільки бездоганно під оглядом мистецьких вимог, які все мусить ставити до кожної річі, коли мється певне мистецько-виховуюче значіння театру на увазі, а справила незабутнє, глибоко-зворушуюче вражіння на аудиторію. Монологом Яська-Довбні, який являється жертвою суспільно-політичних суперечностей, на сцені викликав слюзи, що без сумніву свідчили про те, що артист вийшов своєю грою шлях до людського серця і вийм викликати з глибини людських душ шляхетні почування, які зачіпають до боротьби за кращі вселюдські змагання та ідеали.

Режисер Т-ва „Просвіта“ п. Березовський Григорій, який цю роль виконував, був вповні на висоті свого досить складного амплуа і показав себе справжнім артистом. Теж саме треба сказати й про гру дружини Яська п. Березовської, яка в грі вповні дорівнювала своєму партнерові. Не можна оминути мовчанкою також і того факту, що всі аматори вели свої ролі дуже гладко й під цим оглядом творили цілковито віграний ансамбль, що знову-ж треба поставити в заслугу режисерові. За весь час гри не було ні рухів, ні павз у розмовах артистів, ні будь-яких інших дефектів,

II. Друга відміна вижчої г. школи це зміни, або підрічні — 124, з тесько-слов. викладовою мовою 97, німецькою 26, українською 1. Мета цієї школи та сама що й рілїничої, але в цій школі навчання проводиться тільки в зимні місяці, теж дві зими і то 5-6 місяців, в залежності від місцевих умов від листопада до квітня; ціле літо учень працює дома в господарстві і тому ця школа є найдешевша для учня, через що дуже розширена та улюблена населенням. 90 проц. зимніх шкіл удержується на кошти різних с.-г. організацій, решта державних. Ця школа справді цілком зрослася з населенням хліборобським. В зимі молодь вчиться, а в літі вчителі школи, на жадання населення читають лекції для дорослих, так би мовити на біжучі теми. Крім того ці школи окомбінорвали так, що в літні місяці там відчинена школа для дічат-господиць (літня підрічна).

III. Садівництво-городництво-винарські, таких шкіл 10, з викладовою мовою теською 8, німецькою 2. Мета цих шкіл спеціальна: виховати добрих садівників, городників чи винарів, в залежності від місцевих умов, на що звернена увага практично-господарська даного району. Курс навчання теж 2 роки.

IV. Школи лісівництва (гайні школи) всіх 7 шкіл, з викладовою мовою чеськ. 4, німецькою 2, Підкарпатська Русь (україн. мова) 1. Ці школи виховують здатних молодих людей для господарства в лісі як теоретично, так практично, щоб були добрими помішниками лісничих при різних працях в лісі, як таксації, розведен-

ню лісу, так при торгівлі лісом. Навчання теж саме, що й у господарських школах 2-х річних. Приймаються особи від 18-30 літ з обов'язковою практикою в лісі перед вступом до школи.

V. Відміна господарської школи це господарська чи школа дівчат, що розділена на 2-х річні, одворічні та літні — всіх 44, з викл. мов. чесько-слов. 35, німецькою 7, польською 2. Ця школа виховує дівчат на майбутніх добрих, розумних, самостійних господарниць, як теоретично, так і практично. Вчать добре варити, пекти хліб, уміти консервувати різні овочі, сушати, далі—доглядати та доїти корів, виготовлення масла, різних сирів, прати білизну, уміти різні ручні праці, шати та доглядати за малими дітьми, як немовлятами, так підростаючими.

VI. Спеціальні школи, таких 10, з викл. мов. чес.-слов. 8, німецькою 2. Розділені так: дукарських шкіл 2, молочарська 3, рибарська 1, моліоративна 1, хмеларська 1, пивоварська 1. Крім того ще недавно відчинена науководосвідна пасічниця станція, а при ній школа пасічництва 1. В цих школах навчання так само, що і в рілїничих та зимніх, але головна увага звернена на головний предмет цієї школи як теоретично, так і практично.

Таким чином основна вижча с.-г. школа в Ч. С. Р. заступлена 228 школами.

*) Опріч цих всіх основних шкіл, що є одна відміна вижчої господарської школи, котра стоїть

*) Statní urad statistický—Praha 1922—„Zemědělské školy a lidové školy hospodářské“.

по середній між основним с.-г. шкільництвом, та позашкільним освітнім с.-г. організаціями. Це буде народна господарська чи плодова-госп. школа (Lidova hospodarska škola). Таких на сьогодні єсть 600 шкіл. Це новий цілком тип господарських шкіл, котрий кладе в основу загально-господарську освіту всього хліборобського населення. Заведено її в Ч. С. Р. законом від 29.I. 1920 р. Мета цієї школи—виховати молодь від 14-16 літ, як хлопців, так і дівчат, загально-освітню і господарсько-практичну поширити їх знання, щоб молодь була свідомою в практичному житті, а також ознайомити молодь з самою природою господарства та зацікавити й збільшити число бажаючих студіювати на інших господарських школах. Такі школи відчиняються на бажання та за почином самого хліб. населення, чи різних с.-г. організацій. Але головна заслуга цієї школи не те, що раз вона заложена в даній місцевості, то хлопці й дівчата хлібороб. населення від 14-16 літ пованні до неї ходити з околиць на 6 кільометрів; ніхто не звільняється, хіба ті, що ходять до інших шкіл. Хтоб не виконав цього обов'язку накладається на нього велика кара (аж до позбавлення свободи батьків.) Навчання в школі 2-х річне (по 10 місяців річно).

Таким чином на неповних 6 мільонів (5,7) чисто хліборобського населення, чи на 42 проц. всього населення Ч. С. Р. маєтьс 858 господарських шкіл, що обслуговують виключно хліборобське селянство. Колиб ще додати до цього позашкільну освіту, як курси, різні лекції, екскурсії з демонстраціями, с.-г. виставки як загально-

державні, так крайові, земські, повітові і т. д., різну літературу, літаки, книжки, 8 с.-г. щоденних газет, 31 тижневиків, та тижневих журналів по різних галузях с.-господарства 76, звичайно стає арозуміло, чого чеський господарства відомі на цілу Европу, та чого на сьогодні стоїть так добре Ч. С. Р. в економічно-господарському відношенні. Для нас українців аскравий приклад, що значить загально-національна єдність на всіх фронтах, як культурно-господарським, чи соціальним, чи державним.

Реальне практичне життя вимагає від всіх свідомих громадян української нації, від всіх чинників, де-б вони не перебували, практичної праці у відродженні економічно-господарської силі свого народу. Приложити як найбільше творчих сил до засновання своєї с.-г. технічної школи по всіх галузях господарства. Також підперти практично й морально тих одиниць, що вже творять такі цінності на україн. землях. Вітати всілякі почини, скажемо коопер. журск. які відбуваються тепер по Волині та мандрівні зімові господар.-ветеринар. школи опідки Укр. Агрономів у Львові; на першій погляд незначні факти, але ці маленькі каплі литворять великі стави наших культурних національно-господарських осередків.

М. Подєбради, 18.XI-1927

ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО

„РІДНІЮ ШКОЛУ“.

які-б свідчили про неухвалне відношення до постановки п'єси. А старий дід, ролю якого виконував п. Яловський вповні достроїв свою гру до загального тону й настрою п'єси. П. Яловський без сумніву має сценічний хист і при нахалі праці хочеться вірити, що з нього може вийти щось більше ніж звичайний аматор. Побажано йому праці над собою.

Нобудемо довше спинюватися над характеристикою других дієвих осіб — без сумніву, були й певні хитби, без котрих особливо початковим аматорам, без всякої попередньої підготовки годі обійтися, але загальне враження у всіх присутніх на виставі було добре. Озвучено стверджено, що два останні спектаклі організовані „Просвітою“, є першими культурними виставами, на які „Просвіта“ спромоглась за весь час свого існування.

Призначення за гру аматорам і пп. Березовським були ясні й незмовкаючі оплески переповненої по береги сали. Побажано нашому гуртові і його режисерові успішної праці на цій так дуже важкій ділянці культурно-освітньої роботи. Тільки треба більше праці, витривалості й дисципліни та зрозуміння аматорами, що театр, поставлений на відповідну мистецьку височину, є дуже важкою діяльною культурно-освітньою діяльністю.

Вистава пройшла з добрим успіхом і матеріальним. Чистого прибутку вичучено 380 зол.

Просвітняки.

Просвітняне, треба рухатись!

(м. Варковичі на Дубенщині)

Від певного часу наша Філія „Просвіти“, одна з діяльних в повіті стала вивязати, як не бездіяльність, то дуже слабу активність. Не ставити філія ні вистав ні концертів і взагалі не спонує тих великих завдань, що на ній лежать. Правда, не слід ставити це в вину всієї Раді Філії. Однак треба одверто сказати, що не на місці теперешній голова Філії. Головою Філії повинен бути дійсний голова, а не „голова“ на папері, особа майже неписьменна, що не має найменшого поняття про просвітнянські справи. Гадаємо, що не гаразд нам, варковичанам, коли значно краще працюють молодші і слабші за нас сусідні Філії „Просвіти“ в Вілоберезі і Костянці, які навіть під боком у нас, в Варковичах, ставлять вистави, і взагалі вивязують якусь рухливість. А ми? Або безрадно розводимо руками або піддаємось безсоромній розкладовій агітації відомих сільверобів Т. і К. (тільки на щастя двох маємо!), проти дійсних робітників Філії (не сільверобів). Пора вже з тим усім скінчити. Час взятись до праці. Перш надусе треба скликати в найскорішій часі загальні збори членів Філії, на яких до ради, особливо на голову, обрати більш діяльних та відповідних людей. Підюжувачів за ворожу і антипросвітнянську діяльність в членів Філії виключити, бо киришникам, що крім кирани нічого більш не роблять в поряді Т-ві не місце. Після того з новими силами і свіжими людьми у провіді розпочати працю на ширшу скалю. Однак не слід обмежуватись тільки виставами, колиб тільки за те стало енергії. Праця просвітнянська не в тому тільки. Є багато опосібів просвітної праці. М. ин. дуже корисним є спільне гуртове читання книжок і часописів не тільки в читальні, але й у селі в господарів, які за це згодяться. Дуже гарна була торік думка у просвітнян — влаштувати курси шиття і крою. Це торік перевести не вдалось, тому треба цю гарну думку зреалізувати тепер. Справа до переведення, правда, не легка, але все перевести при бажанні можна, тільки треба не лінуватись. Одним з чергових завдань Ради Філії має бути акція за призначення нових членів зі старших селян. Найважчий час їм перестати вже товктись у свята біля Зігеля або Волька, пора разом з молоддю стати всім як одні членами „Просвіти“. Треба подумати просвітнян і про читання лекцій та рефератів. Зміст рефератів при бажанні можна роздобути в Матірному Т-ві „Просвіта“ у Львові та й Рада Повітового Т-ва теж мусіла-б дещо допомогти нам в цій справі (на те вона взаємнається довіт. центром). Філія

„Просвіти“ мусіла-б запросити також інструктора Ревіз. Союзу Укр. Кооператив в Луцьку, щоби прочитав у нас лекцію про кооперацію. Необхідно послати хоч по одному чоловікові від Філії на курси кооперативні і просвітнянських робітників. Взагалі багато й багато при добрій волі і енергії можна зробити. Треба тільки хотіти. Інструкція, як і що Філія „Просвіти“ може і повинна робити, є в календарі „Просвіти“, яку мусить прочитати і старатись перевести в життя, принаймні те що можливе, кожний діяльний просвітнян, це є його обов'язок. І коли-б хоч десяту доллю ми перевели з того, що там написано, було-б дуже добре.

Огож не олухаймо підшептів киришників в підстагу Сельвероба. Натомість об'єднанням зусиллями всіх здорово-думаючих просвітнян зміцнимо силу нашої просвітнянської сем'ї. Тільки працею та енергією під добрим умінням провідом та через національну свідомість дійдемо до кращого завтра.

Місцевий.

Погана справа.

(с. Хворостів на Володимирщині)

В цьому році в нашому селі організувалась читальня „Просвіти“. І слава Богу. Але попали до читальні люди, що тільки опоганюють Т-во і дають другим погані приміри. А таким є в нашому селі сам секретар „Просвіти“. Є він і радником в олескій гміні. Недавно зі своїм братом бузшим солтисом прийшли вони на весілля до Гриця Васейко, де був між иншими запрошений Карп Багнюк, і його вони побили. Той же секретар Павло Ужвій, напромір, 20 листопада, на весіллі у Герасима Шведа, так бідолаха написав, що привесено його до дому без пам'яті. Замість дати приклад другим, то він ширить тільки згіршення. А як то було радісно й корисно, колиб той гріш, що йде на зло, пішов на культурно-освітню справу... Але дати цару грошей на добротні цілі — то тяжко, хоч в той час наша молодіть веде можливість останній гріш ще й в радість до якої небудь коршми. Треба, щоби читальня „Просвіти“ звернула на це свою увагу, бо це виходить тільки на шкоду добрій культурно-освітній справі, тим більше, що це не є окремий випадок.

Той, що бачив.

Широкі плечі.

(с. Ліхнів, пов. Крем'янець)

Два роки править у нас свящ. Федір Гайденко. Хитрий, „акі змії“, дуже спочатку старався догодити своїм парафіянам своєю ревністю в поборюванні всякої кривої. А далі — почав залицати до молодіці. Про його поведінку зі своїми парасомними овечками пішли балачки серед громадян, за що свящ. Гайденко заскаржив до суду трьох просвітнян Івана Костюка, Юліана Прокончука та М. Горбатюка і передав справу адвокату. На першому суді двох помиривсь з тим, що Гайденко заплатив судові кошти, але перед людьми зазначив, що вони каються та дають по 10 зол. „на отца Миколая“. Останній М. Горбатюк, ні в чому не винний, не хотів миритись. Суд був уже два рази та одкладає справу, а свящ. Гайденко продовжує своє далі. Не подобається це парафіянам і найшлися такі, що склали скаргу до Митрополита. Але досі ніякої відповіді парафіяне не одержали, а свящ. Гайденко каже, що він нічого не боїться бо „має широкі плечі“. Але такого Бог містить. Ото дня 11.Х. 27 р. свящ. Гайденко зібрав кумпанію в парафіяна А. Присяжнюка та так довго плічав, — аж всі пошули. Там він і підмався на вчиму А. Присяжнюка повалив свящ. Гайденко та давай йому дулі крутити, та описав хочергому, а після за двері та ще на дорогу дав. На другий день помирився чи перепросився свящ. Гайденко з А. Присяжнюком без

адвоката, та щоб Присяжнюк казав, що під вивернувся, як Іхав, та так побився — Пора було звернути увагу на такого свідченника з „широкими плечима“ кому належить, а не оставляти скарги парафіян а до ста підписами без наслідків, а навіть без відповіді.

Парафіянин.

Два світи — західний і східний.

За останні 2 місяці відбулись в селі „Просвіта“ в Луцьку чотири лекції професора Бориса Білецького на тему: „Два світи: Західний-Європа, і Східний-Азія, одвічна їх боротьба, участь і роль України в цій боротьбі“.

В своїх лекціях лектор торкнувся одного, чи не найголовнішого питання з історії України, доводячи, що змістом нашого історичного життя від початку нашої історії до другої чверті XVII віку власне й була боротьба України з Азією: 1) спочатку з азіатськими ордами, що з часів Христа пересувались по українських степах, 2) потім з Турецькою Державою, з якою в XVI-XVII віках Україна провадила завзяту, славу боротьбу (молдавські походи Вайди-Вишневецького й Наливайка, морські походи в початку XVII в., хотинська війна). Починаючи від польсько-козацьких війн і кінчаючи великою російською революцією Україна, змушена вести нерівну боротьбу за своє національне існування, з вини Московської Держави, що послідовно винищувала українську освіту, культуру й державність, з надзвичайно великою шкодою для себе і частинно для Європи, відходить від своєї місії. І тільки з часів останньої революції знову повертає до свого історичного завдання, провадити завзяту боротьбу за своє національне й державне відродження й стримує напір збільшуваних орд. В боротьбі з дикими ордами Азії Україна була аванпостом Європи, на якому завжди розбивались перші найсильніші удари Азії, скеровані на Європу, наприклад боротьба з ордами, з Турцією, перед якою в XVI і XVII віках трусилась ціла Європа й остання героїчна боротьба з Червоною Московією, військових подій з якою унікають найсильніші потуги Європи. На останній, четвертій лекції торкнувся лектор питання, як відбулась ця одвічна боротьба на нас, українців, на нашій вдачі, й зробив висновки, що завдяки цій боротьбі ми маємо: суцільність нашого етнографічного типу й суцільність нашої мови. Разом з тим ця боротьба вплинула на вироблення таких властивостей нашої вдачі як український егоцентризм, українська впертість і українська національна відпорність та асеміліційність (активна) здібність. Особливо-ж боротьба відбулась на наших незрівнянних піснях.

Лекції відчитано було, не зважаючи на сухий історичний матеріал, дуже добре. Зміст лекцій і живий спосіб викладу їх викликали зацікавлення аудиторії. П. Білецький виявив солідні лекторські здібності й уміння використовувати історичні події для підтвердження своїх основних думок.

Було-би дуже бажаним, щоби п. Білецький продовжив свої лекції і дав освітлення з культурного, національного й державного погляду окремих історичних явищ нашої трагічної життя, починаючи з повстання Київського Князівства.

З СУДОВОЇ САЛИ.

(За похорон на політичних в'язнів)

2 грудня ц. р. жарний суддя в Луцьку розглядав справу годови чаруцької Філії Луцької Повітової „Просвіти“. Ксенофонт Карпюк та секретаря тієї ж Філії Трохима Вавилука, оскаржених з арт. 277 Кодексу Карного в те, що на могилках збирали краданки, хліб і жовба-

си на політичних в'язнів дупької в'язниці. Судив суддя Парневський, боронив луцький адвокат Григор Степура.

Покликаві свідки — голова повітової „Просвіти“ п. Євген Петриківський та громадянин в Чарукова п. Володимир Вічинський, визнавали, що збірку перепроважено було лише серед членів „Просвіти“ що збірку було переведено по просьбі Луцького Тюремного Патровату і з розпорядження Т-ва „Просвіти“, яке має застережене право матеріальної допомоги своїм членам, а засоби до допомоги черпає з пожертв. Оборонець відкидав оскарження з арт. 277 КК, бо там кажеться лише про монастирі та побожні установи, якими не є ні „Просвіта“ ні в'язниця. Взагалі немає правних підстав забороняти Тюремному Патровату збирати пожертви на в'язнів.

Суд постановив покарати так обжалованих і засудив на два тижні арешту кожного і по п'ять золотих судових видачків.

Про наші кооперативи і кооператорів

Нині, коли вже у нас починається кооперативний рух поширюватись і є велике зацікавлення кооперацією, закласти кооперативу не так уже й трудно. А закласти кооперативу, то кажуть, — що вже й добре... Вже є й кооперація...

Але як ото ми бачимо, то тому, що зараз діється в кооперації нашій на Волині, та й не тільки нашій, але й польській, створити кооперативне товариство можна, розпочати торгівлю теж не трудно, але що далі?

І ото далі йде вже ціла низка явищ, які лише псуєть, компрометують кооперативну працю і замість на добро людям — роблять на шкоду. Не завжди і не всюди відомо тим, що закладають кооперативу, що то є кооперативне товариство, що то є кооперація і до чого вона стремить. Раз-у-раз, відчиняючи кооперативу, люди стремлять до того, аби мати якісь користи. А тимчасом кооператива не несе за собою ніякої користі, коли всі, що вступають до кооперативу, не просякнуті справжнім кооперативним духом — духом солідарності і співпраці.

У нас кажуть — кооперація то товариська крамниця, що дає дивіденди.

І таке пояснення, мусимо признатися, зацікавлює людей. Зацікавлює людей переважно не тим, що то є „товариська крамниця“, а тим, що та крамниця дає „дивіденди“. Це слово „дивіденди“ майже завжди незрозуміле селянинові, але магічне, бо дається з товариської крамниці — примушує дуже часто вступати в члени кооперативу й людей, що нічого не можуть і не хочуть мати спільного з тою дійсною кооперацією, співпрацею і солідарністю, якої вони не знають і якої вони бояться, яку хочуть знити. І йдуть ріжні пройдисвіти до кооперативу, розпочинають діло, а потім тихо, мерзенно, користаючись байдужністю своїх товаришів — обкрадають товариство і приводять кооперативу до занепаду. А ті другі — інші, що йшли до кооперативу зі щирою охотою допомогти в співпраці громади і творити громадське добро спільними силами всіх — ті, зупинившись перед лихим станом своєї кооперативу, розводять руками та й кажуть:

— Ну й кооперація!

А тимчасом вони то й найбільш винні в тому, що така халепа скоїлась з кооперативом. Байдуми і несвідомі — вони самі віддали свою справу в руки пройдисвіта, обравши його чи то до управи кооперативу чи то призначивши його склепарем. І діється все це через те, що наші люди, відчиняючи кооперативу, дуже мало цікавляться книжкою кооперативною, кооперативним журналом. Не виробляють у собі того кооперативного

Мої батьки дадуть нам коні, а твою корову, а свиней самі розмозимо.

Бірки на 9.XII. для амер.
рик. №87, золот. руб. 5—2370 з л.
Ціни на збіжжя за пуд:
жито — 6'05, пшениця—8'00, ячмінь
5'45 озес—5'20, гречка—5'90, про-
со—7'00, ріпак—11'00, ланка—11'00.
вика 4'50 хвасоля—7'25, горх—7'00,
мак—16'60 картоплі—1'20.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
„УКРАЇНЬСЬКУ ГРОМАДУ“

ДРОВА

продаються на станції зал.
АНАТОЛІЯ (коня Луцьк—
Ойкевичівка).

ПОШУКУЄМО

гідної довіри особи
для к-тр I в II місті замешкання
мачмо намір урядети філію нашого
підприємства. Заняття і місце за-
мешкання не має значіння. Постій-
ний місячний дохід **150.00 зол.**
Рефлектаєт займався-б під керо-
вництвом Дирекції провадженням
філії, а спеціально поділом товарів
(тільки не склад) на свою околицю.
Теперішнє заняття можна затримати.
Згод-шення під „Filja № 348“ do
Biura Ogłoszeń „Pis“ w
Poznań, Aleja Marcinkowskie-
go, 11.

— ВЖЕ ВИЙШОВ —
і продається по всіх книгарнях

Ювілейний Календар-Альманах

„ДНІПРО“

на 1928 р.

присвячений

десятиліттю української

революції.

Окладка проф. П. Холесного.

Ціна 3 зол., з пересилкою 3.30
зол. Замовляти у видавці „Україн-
ського Т-ва Допомоги Євпраптам
в Великій Україні“, Львів вул.
Руська ч. 3/III пов.

Вже вийшло 3. чотирьох місячних а

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На його зміст складається сім
статей, один опис подорожі і ро-
ман. Всіх ілюстрацій 49, 1 образ,
1 карта, 1 таблиця, 1 портрет і
1 дереворит.

Свіжіть з передплатою! Пере-
плата вноситься: на рік 18 зол.,
на 6 місяців 9 зол., на 3 місяці 5 зол.
Замовляти на адресу: Товариство
„Просвіта“, Львів, Ринок 10 II пов.

**В кожній українській хаті,
читальні і товаристві**
повинні бути українські портрети
Тараса Шевченка, Івана Франка і
образ славного полководця
козацького

БОГУН ПІД БЕРЕТЕЧКОМ

проф. Ізасюка, виконаний в трьох
красках, на гарному папері з пер-
шорядному заведенні.

Ціна портретів Шевченка і Франка
4 1.80 зол.

Ціна образу „Богун“ 10 зол.

Гроші можна пересилати на наше
konto в Земельний Банк у Львові,
Підвал 7. Замовляти Ukr. Buch-
handlung Theodor Sawula, Wien, I.,
Riemergasse 2. Austria.

Жадаєте безплатно списку книжок,
мад, дж тівок і товариських віданак
ваші книгарні.

2-2

Вийшов з друку

УКРАЇНСЬКИЙ, СТІННИЙ,

ВІДРИВНИЙ

КАЛЕНДАР НА 1928 рік

у двох фарбах, з друком на обох
сторінках кожного щоденного лист-
ка. Ціна 1 ал. 50 гр., зі стінкою
1 ал. 80 гр. Книгарням, Просвітам
і кооперативам значний опуст з
залежності від замовлення примір-
ників. Кількість видання обмежена
і на комісійний продаж календар
не відпускається. Замовляти мож-
на в книгарнях „Наша Культура“,
і також у видавця Сергія Девен-
ко, м. Рівне, Селянський Кооп.
Банк, ул. Вартова 6.

Вийшов з друку

Лен — Коноплі — Ключа і Вовну

купує за готівку або вимінює найк рисніше на готову
мануфактуру як полотна, цайги, сукна, ба х-ни і пр.

лише одинокі українські Акційна Спілка

„ПОЛОТНО“

у Львові вул. ГОРОДЕЦЬКА, 95.

Залізничні посилки оплачуємо самі. Заміну пола-
годжуємо в дні приходу сирівців до нас.

УВАГА: Нема інших того рода українських спілок лише
Акційна Спілка „ПОЛОТНО“ у Львові.

Кожний господар купує тільки

„ПРИЯТЕЛЬ ГОСПОДАря“ знаменитий
календар на 1928 рік,

рік видання III.

„Практичний господарський порадишник“

240 стор., до 120 мал. багато практичних порад

Уложили визначні агрономи за редакцією
агрон. Евгена Арженикина.

Єдиний календар, що за все має добре розроблений календар
астрономічний та церковний.

Ціна зол. 3.—

з пересилкою зол. 3.50, за післяплатою зол. 3.80.

Набути можна по всіх книгарнях та в редакціях часописів:

„Сільський Світ“, Львів, Собієського 32.

„Новий Час“, Львів, Руська 18.

Повідомлення.

Кооперативно-Інструкторський Відділ при Українському Коопера-
тивному Банку на Волині повідомляє, що відбудуться в Луцьку **двох-
місячні господарчо-кооперативні курси** від 10 січня до 10
березня 1928 року. Крім заслухання теоретичних предметів, слухачі
перейдуть практику в філії „Народньої Торговлі“ й Українбанку. Всі
що складуть відповідні іспити й відбудуть практичні роботи, одержать
свідомства на право праці в кооперативах I. ступеня (споживчих і кре-
дитових). Право навчання д а р е м н е, але утримання є справою слуша-
чів. Слухачі повинні бути обізнані з арифметикою, добре читати й пи-
сати. Подання адресувати: **Луцьк, Ягайлонська, №93, Україн-
банк.**

ДИРЕКЦІЯ.

Читайте! „НОВУ ХАТУ“ Передплатуйте!

журнал для виховання домашньої культури.

- „Новий Хаті“ знайде поради, як урядити і прикрасити свою хату.
- „Новий Хаті“ знайде найкращі зразки народнього мистецтва,
вишивок і ручних робіт.
- „Новий Хаті“ знайде практичні поради, як прибрати себе і рід-
ню дешевим коштом в гарні і модні одяги.
- „Новий Хаті“ знайде багато цікавих оповідань і статей про всі
справи, які цікавлять кожну жінку громадянку.

Великі таблиці кроїв, як безплатний квартальний додаток
(доставуть лише передплатники).

Річна передплата вносить зол. 18,—піврічна зол. 9,—чвертьрічна
зол. 5.—Для заграниччя 3 доларя.

Адреса: Львів, вул. Руська ч. 18. I пов.

ВИДАВНИЦВО

ПОДІЛЬСЬКА ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА В ТЕРНОПІЛІ.

видало і продає:

I.

С. Віла — Поцілунок Юди — п'єса на 4 дії	2 зол. — с.
Б. Грінченка — Степовий Гість — драма на 5 дії	2 „ 50 „
((на вичерпання))	
М. Кропивницький — Вій (з партитурою)	10 зол. — с.
(комедія на 5 дії)	1 „ — „
В. Мартиневич — Досиджуєва посагу — комедія на 3 дії	1 „ 50 „
— Мішане — драма на 5 дії	1 „ 50 „
— Потерчук — п'єса на 5 дії	2 „ — „
((на вичерпання))	
— Трьох до вибору — фарс на 3 дії	2 „ — „
— Гріхи молодости (іспанська муха)	2 „ — „
(фарс на 3 дії)	2 „ — „
Рутковський — Нечиста сила — комедія 4 дії	2 „ — „
А. Шатковський — Кума Марта — драма на 5 дії	2 „ — „
В. Чубатий — Воскресення — п'єса на 4 дії	2 „ — „
В. Герасимович — Мармузеля — комедія на 3 дії	2 „ — „
— Мамона — п'єса на 5 дії	2 „ — „

II.

ДІТОЧИЙ ТЕАТР:

Рудий Е. — Що той ся не вродив, щоб усім догодив —
[на 1 дію — 40 с.]

III.

Видавництво Подільська Театральна Бібліотека має на складі амери-
канські драматичні твори і продає:

Безбатче ко — драма на 4 дії	3 зол. 50 с.
Бондарівна — „ 4 „	2 „ 50 „
Вихрест — „ 5 „	3 „ 50 „
Дівочі мрії — „ 5 „	5 „ — „
Доки сонце зійде — „ 4 „	3 „ 50 „
Душогуби — „ 5 „	3 „ 50 „
Душогубка — „ 4 „	3 „ — „
Гриць Мазниця — комедія на 5 дії	3 „ 50 „
За Немань іду — оперета на 3 дії	2 „ — „
Запорожський кляд — оперета на 3 дії	2 „ — „
Жидівський розвід — драма на 5 дії	3 „ 50 „
Катерина (Мужичка) — драма на 4 дії	3 „ — „
Мазепа — драма на 5 дії	3 „ 50 „
Маруся Богуславка — драма на 4 дії	4 „ 50 „
Недолюдки — комедія на 3 дії	3 „ — „
Орися — драма на 5 дії	3 „ 50 „
Панна Штукарка — комедія на 3 дії	3 „ 50 „
Павук, або Глигитай — драма на 4 дії	4 „ — „
Пімста Жидівки — драма на 4 дії	4 „ — „
Повернувся з Сибіру — драма на 5 дії	3 „ 50 „
Трійка гильтаів — комедія на 5 дії	3 „ 50 „
Циганка Аза — драма на 5 дії	4 „ 50 „

До всіх амер. драм. творів є на продаж партитури.

IV.

Видавництво Под. Театр. Бібліотека з краєвих видань має
на складі і продає:

А. Чайківський — Панич — повість з галицького життя	5 зол.
Б. Рудий — Підручник кооперативний	2 „
— Народне господарство	1 „

Замовлення слати по адресі:

Подільська Театральна Бібліотека — Тернопіль (Тернопіль).